

## Sjöfågelräkningen januari 2008 – ”var är viggen”?

*Mats Olsson*

Som traditionen bjuder så var det åter tid att räkna det övervintrande beståndet av svanar, gäss, änder, skrakar, doppingar, lommar, skarvar, hägrar och alkor.

Att Blekinge är en betydelsefullt område för övervintrande fågel råder det inget tvivel om. I dessa tider då debatten och spekulationerna kring klimatförändringar frodas så ställs dessa räkningar med långa serier på sin spets. De är ett mycket värdefullt instrument att ”ta tempen” på naturen. Vi vet också att fåglarna är ”snabba” indikatorer som visar på förändringar.

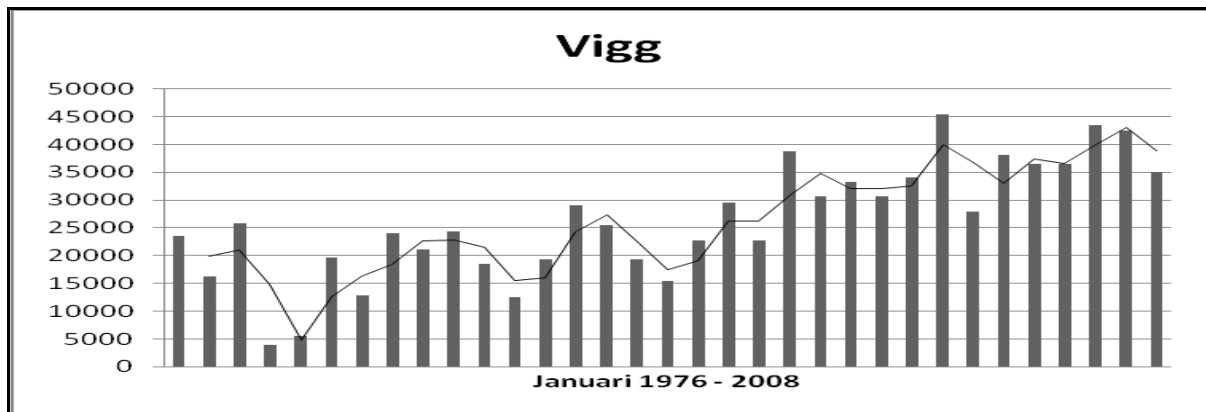
Under 32 år har Blekinge blivit inventerat på det övervintrande beståndet av sjöfågel. Totalt har 1 429 201 fåglar räknats in på sträckan Valjeviken – Bröms, de stora öarna i Karlskronas skärgård är inkluderade. Metoden är landbaserad, dvs. med hjälp av bil och till fots så besöks alla vikar och vattenytor. Sektorerna spanas av med hjälp av hand- och tubkikare. Fåglarna räknas och protokollförs i antal och artfördelning inom varje sektor. Vissa år görs notering om åldersfördelningen, dock inte i år.

Räkningsperioden för 2008 var 5 januari–20 januari. Det är alltid den mellersta helgen i januari som är huvudräkningsdagar. Tidsåtgången är varierande beroende på hur lång sträcka man har, men det behövs fler dagar att räkna på beroende på väder och vind eller andra faktorer. Största problemet är risken för dubbelräkningar, så därför krävs det att vädret är förhållandevis stabilt. Skulle det uppstå kraftiga vindar som växlar riktning kan det innebära omräkning av större flockar. Vädret kan dessutom innebära att alla flockar inte ”hittas” p.g.a. att de ligger i någon vik som inte går att se från någon punkt. Sådana områden finns väster om Almö, liksom Karlshamns yttre skärgård och ute vid Inlängan. Men dessa områdena i sig är inte ”bra” för dykänderna eftersom vattendjupet oftast är för stort. Likaså kan räkningsproblem uppstå om änderna tvingas ut mot öppet hav p.g.a. isläggning. Januari 2008 innebar lyckligtvis inte dessa problem. Men det är alltså alla synbara ytor och vikar som räknas, vilket medför ett visst mörkertal på fågel om aldrig kommer med i räkningen. Troligen är dessa siffror av underordnad betydelse.

### Resultat 2008

Ser man på årets resultat på knappa 60 000 fåglar så är det ändå över medel (räknat på 1976-2008), men ändå ingen toppnotering. Frågan under slutet av december och under inledningen av januari var – var fanns **viggarna** (*Aythya fuligula*)? Svaret kom i samband med räkningen, de var utspridda på mindre

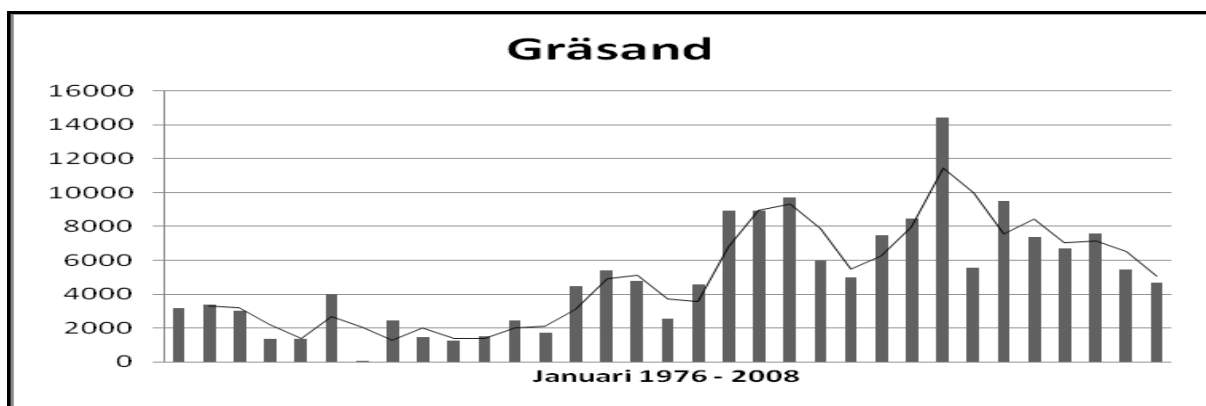
flockor på fler ställen än tidigare år. Antalet totalt var 35 207 (se figur 1) vilket stämmer väl med hur det varit de tidigare åren (medel 25 392).



Figur 1. Antalet vigg i Blekinge vid midvinterräkningar 1976-2008.

Det som dock skiljer sig från tidigare år är **brunandens** (*Aythya ferina*) antal som i år var betydligt lägre (senaste fem åren 1 500 ex eller fler) med en topp i fjol på drygt 2 300. Januari i år bjöd på ”endast” 505 ex! Var resten fanns i år ser förmodligen Leif Nilsson, Lund, då alla siffror kommer att sammanställas och jämföras i databasen.

**Gräsanden** (*Anas platyrhynchos*), figur 2, har de senaste sex åren haft en nedgående trend i Blekinge. Detta innebär dock inte att gräsänderna blir färre, utan snarare att gräsanden har säkert en strategi att övervintra längre norrut. Insjöar och åarna är öppna långt upp i Götaland vilket säkert medför bättre betingelser. Vintrarna har blivit lite mildare och just vintern 2007-08 var rekordvarm (SR och SMHI).



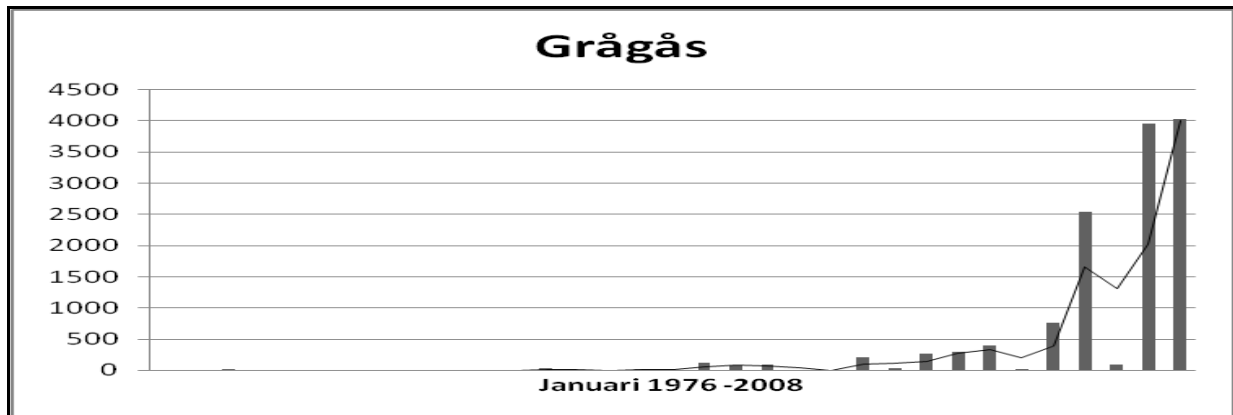
Figur 2. Antalet gräsänder i Blekinge vid midvinterräkningar 1976-2008.

Andra arter som kan vara tydliga indikatorer på varmare vintrar/klimat är **smådopping** (*Tachybaptus ruficollis*) och **grågås** (*Anser anser*) figur 3.

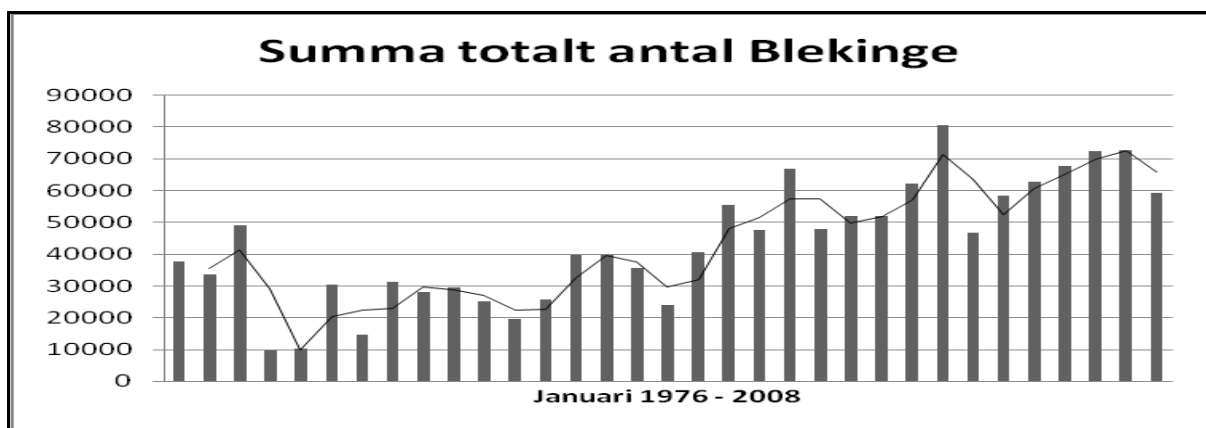
Ibland funderar man över ”effektiviteten” vid själva räkningen, dvs. hur bra täcker vi in alla vikar och områden? Givetvis känns en stor trygghet i metoden,

med erfarna räknare och att man får rutin och en känsla för flockstorlekar, antal och framför allt vilka arter man träffar på inom vissa områden.

Vädersituationen de aktuella dagarna påverkar effektiviteten vid räknandet. Är vi duktigare vid stilla och mulet väder i motsats till blåsigt, soligt och gropig sjö, ja utan tvivel, men det är ibland bra med lite ”tryck” i vädret för änderna samlas på samma sätt som vid islagda vikar och områden. Då blir effektiviteten minst lika stor. Att bolla med siffrorna och fundera på varför den totala siffran för hela Blekinge på sikt sakta ökar är rätt spännande (se figur 4).



Figur 3. Antalet grågäss i Blekinge vid midvinterräkningar 1976-2008.



Figur 4. Totalt antal inräknade sjöfåglar i Blekinge under midvinterinventeringar 1976-2008.

## Tack

Jag vill framföra ett mycket stort TACK till Thomas Nilsson (Valjeviken–Nogersund), Johan Wolgast (Nogersund–Ronneby), Rolf Larsson (Bröms–Torhamn–Hallarumsviken) samt undertecknad (Ronneby-Karlskrona-Tjurkö).

Anledningen till den utökade sträckan för Johan och tillkomsten i gänget av Rolf var att undertecknad reste iväg till Filippinerna mitt under räkningsperioden.

**Mats Olsson**, Dalgången 23, 374 37 Karlshamn

Tabell 1. Antalet sjöfåglar inräknade vid midvinterinventeringar 2006-2008, samt summor, medelvärde, max- och minvärden för åren 1976-2008.

	2006	2007	2008	Summa 1976-2008	Medel 1976-2008	Max 1976-2008	Min 1976-2008
Knölsvan	1905	1078	1627	39948	1210	2395	231
Mindre sångsvan				1	0,03	1	0
Sångsvan	262	298	289	5996	182	407	12
Sädgås	5	67	350	3366	102	1200	0
Bläsgås		32		38	1,18	32	0
Grågås	95	3961	4039	12937	392	4039	0
Kanadagås	12	896	40	5993	182	896	0
Vitkindad gås		7		14	0,42	7	0
Gravand		3		23	0,7	7	0
Bläsand	2	4	6	37	1,12	7	0
Snatterand	2	6	7	24	0,72	6	0
Kricka	13	457	83	698	21	457	0
Gräsand	7578	5456	4662	164659	4990	14427	53
Stjärtand		1		12	0,36	2	0
Skedand				3	0,09	1	0
Brunand	1828	2304	505	35420	1073	2304	22
Vigg	43451	42517	35027	864687	26202	45525	3966
Bergand	1073	634	151	4352	132	1073	0
Ejder	40	50	5	1187	36	119	3
Alförrädare				3	0,09	1	0
Alfågel	113	66	24	12938	392	1463	87
Sjörre		45	1	100	3	45	0
Svärta		3	5	132	4	43	0
Knipa	3114	1864	1665	61065	1850	3577	252
Salskrake	1539	683	629	13633	413	1539	36
Småskrake	325	226	295	7477	227	876	26
Storskrake	1235	940	792	33748	1022	2314	146
Smålom	2	1	11	79	2,4	14	0
Storlom		4	7	47	1,4	8	0
Obestämd lom				16	0,48	7	0
Vitnäbbad islom				1	0,03	1	0
Smådopping	14	18	33	165	5	33	0
Skäggdopping	427	512	456	5739	174	512	2
Gråhakedopping	2	1	3	83	2,5	20	0
Svarthakedopping	1		3	38	1,2	8	0
Storskarv	781	910	1005	16684	506	1452	5
Rördrom	3			11	0,33	5	0
Gråhäger	60	52	126	1798	54	213	0
Rörhöna	1	2	1	16	0,48	4	0
Sothöna	8687	9628	7509	136838	4147	12218	150
Sillgrissla		1		4	0,12	1	0
Tordmule		3		4	0,12	3	0
Tobisgrissla			2	172	5	32	0
Alkekung				5	0,15	4	0
	<b>72570</b>	<b>72730</b>	<b>59358</b>	<b>1430191</b>	<b>43339</b>	<b>80532</b>	<b>9561</b>